

SXEDIO.E79

20.10.1931: Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΙΤΙΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ ΜΥΛΩΝΑΣ ΑΠΟΘΕΩΝΕΤΑΙ ΣΤΗ ΛΕΜΕΣΟ ΜΕΤΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΙΤΗΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟ ΤΟ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Μετά την παραίτηση του από το βουλευτικό του αξίωμα και την κήρυξη της Ένωσης ο Μητροπολίτης Κιτίου και βουλευτής Νικόδημος Μυλωνάς τέθηκε επικεφαλής του αγώνα και παντού τον υποδέχονταν ως τον ηγέτη του κινήματος, παρά την εξαγγελία της ίδρυσης στη Λευκωσία της νέας πολιτικής οργάνωσης ΕΡΕΚ (Εθνική Ριζοσπαστική Ένωση).

Έτσι από τη Λάρνακα όπου μίλησε σε παλλαϊκή συγκέντρωση πήγε στην άλλη πόλη της επισκοπικής του περιφέρειας, τη Λεμεσό, στις **20** Οκτωβρίου όπου του επιφυλάχθηκε πραγματικά θερμή υποδοχή.

Σχετικά η εφημερίδα "Αλήθεια" έγραφε στις **23** Οκτωβρίου **1931**:

" Τόσον επιβλητική όσον και αυθόρμητος εγένετο το απόγευμα της παρελθούσης Τρίτης υποδοχή του Πανιερωτάτου Κιτίου εν Λεμεσώ. Αρχαί της πόλεως και λαός εξήλθαν επ' αυτοκινήτων εις προϋπάντησιν του, μέχρι και πέραν του ποταμού της Γερμασόγειας. Απειρα πλήθη μετά των μαθητών των σχολείων εισήλθον εις το γυμναστήριον όπου ανεμένετο η Α. Πανιερότης. Πολύ έξω της εισόδου του γυμναστηρίου ο δρόμος επίσης ήτο κατάμεστος κόσμου. Ζητωκραυγαί ουρανομήκεις συνώδευον τον σεπτόν ιεράρχην από του αυτοκινήτου καθ' όλην την διαδρομήν του μέχρι των κερκίδων του σταδίου όπου υπό ασφικτικόν συνωστισμόν κατόρθωσε να ανέλθει η Α. Πανιερότης".

(Μεταγλώττιση)

"Τόσο επιβλητική όσο και αυθόμητη έγινε το απόγευμα της παρελθούσης Τρίτης η υποδοχή του Πανιερωτάτου Κιτίου στη Λεμεσό. Αρχές της πόλης και λαός βγήκαν με αυτοκίνητα προς προϋπάντηση του μέχρι και πέραν του ποταμού της Γερμασόγειας.

Απειρα πλήθη με τους μαθητές των σχολείων εισήλθαν στο γυμναστήριο όπου αναμενόταν η Α. Πανιερότητα. Πολύ έξω από την είσοδο του Γυμναστηρίου ο δρόμος επίσης ήταν κατάμεστη από κόσμο. Ουρανομήκεις ζητωκραυγές συνόδευσαν το σεπτό ιεράρχη από το αυτοκίνητο καθ' όλη τη διαδρομή του μέχρι τις κερκίδες του σταδίου, όπου υπό ασφυκτικό συνωστισμό κατόρθωσε να ανέλθει η Α. Πανιερότητα".

Το Μητροπολίτη προσφώνησε ο αντιδήμαρχος Λεμεσού Σ. Τορναρίτης που επήνεσε την ενέργεια του να παραιτηθεί τονίζοντας του ότι ο δρόμος που είχε χαράξει ήταν αντάξιος των αγώνων του Κυπριακού λαού και ότι το αίμα που είχε δώσει ο Σώζος αλλοι Κύπριοι αγωνιστές δεν είχε χυθεί μάταια. Επίσης τον κάλεσε να μη φοβάται και να συνεχίσει τις προσπάθειες του καλώντας όλο το λαό να στεγασθεί κάτω από τη σημαία του αγώνα που είχε κηρύξει.

Είπε ο Τορναρίτης σύμφωνα την ίδια έκδοση της "Αλήθειας":

" Πανιερώτατε,

Η πόλις της Λεμεσού με υψηλόν το φρόνημα και ακμαίαν την πίστιν σε υποδέχεται με ανοικτάς αγκάλας, σε χαιρετίζει εξ ονόματος ολοκλήρου της Κύπρου και σε αναγορεύει άξιον τς Πατρίδος (φωναί ακράτητοι, άξιος, άξιος).

Με την πράξιν σου του παρελθόντος Σαββάτου Πανιερώτατε, έκαμες να αναζήσουν αι ένδοξοι παραδόσεις του Ελληνος Ιεράρχου της υποδούλου Φυλής και αντίκρυσες με βαθείαν την πίστιν και γενναίαν την καρδίαν, το δράμα της θυσίας του Γρηγορίου του Ε. του Κυπριανού και όλων των υπέρ πίστεως και πατρίδος πεσόντων ενδόξων ημών προγόνων.

Ητο καιρός πλέον, Πανιερώτατε, να εγκαταλείψητε το μέρος εκείνο, εις το οποίον περιβάλλεται με την εσχάτην περιφρόνησιν η θέλησις του Κυπριακού λαού και να ηγηθήτε της κινήσεως διά την ελευθερίαν της δούλης πατρίδος μας.

Η πρόσκλησις της ελευθερίας αυτής είναι ιερά

υποχρέωσις όλων μας και σεπτή παρακακαταθήκη της ιστορίας της πατρίδος ημών, το δε καθήκον των ηγετών των δούλων λαών είναι να περιβάλλωνται, όταν η ανάγκη το καλέση, και τον ακάνθινον στέφανον διά να χαλυβδώνουν με το μέγεθος της θυσίας των, το φρόνημα του σκλάβου ανθρώπου.

Ο δρόμος το οποίον χαράξατε, Σεβασμιώτατε, είνε αντάξιος των αγώνων του ευγενούς αυτού λαού και το αίμα του Σώζου και των άλλων Κυπρίων γνωστών και αγνώστων, δεν θ' αποβή επί ματαίω. Τα πρόσωπα παρέρχονται, αι ηρωϊκαί όμως στιγμαί παραμένουν και εξυμνούνται από την ιστορίαν, θα έχετε δε και σεις, Πανιερώτατε, το δικαίωμα ν' αντικρύσητε εις τους ατελευτήτους δρόμους της αιωνιότητος με υπερήφανον το παράστημα υπό την σκιάν του Κυπριανού, του Χρυσάνθου, του Σώζου, ευτυχής διότι επράξατε το καθήκον σας.

Πανιερώτατε,

Μη πτοηθήτε ούτε πικρία τις να καταλάβη, τα στήθη σας εάν συναντήσητε πρόσκομμα εις τον τίμιον δρόμον σας. Παρά το πλευρόν σας ίσταται άγρυπνος η Κυπριακή ψυχή, βαπτισθείσα μέσα εις την ηρωϊκήν αυτήν πράξιν σας, έτοιμος να σας ακολουθήση εις πάσαν θυσίαν.

Καλέσατε όλους τους Κυπρίους τους διαφωνούντας τους πλανηθέντας, τους καλή τη πίστη μου ακολουθήσαντες τον αγώνα σας διά να στεγασθούν όλοι υπό τας πτυχάς της σημαίας που ανεσηκώσατε και ας βαίνωμεν όλοι ηνωμένοι τον ανήφορον δρόμον όστις ασφαλώς θα μας οδηγήση εις την ελευθερίαν μας".

(Μεταγλώττιση)

"Πανιερώτατε,

Η πόλη της Λεμεσού με ψηλό το φρόνημα και ακμαία την πίστη, σε υποδέχεται με ανοικτές αγκάλες, σε χαιρετίζει στο όνομα ολόκληρης της Κύπρου, και σε αναγορεύει άξιο της πατρίδας (φωνές άξιος, άξιος).

Με την πράξη σου το περασμένο Σάββατο έκαμες

να ξαναζήσουν οι ένδοξες παραδόσεις του Ελληνα ιεράρχη της υπόδουλης φυλής και αντίκρυσες με βαθιά την πίστη και γενναία την καρδιά το όραμα της θυσίας του Γρηγόριου του Ε του Κυπριανού και όλων των πεσόντων ένδοξων προγόνων μας υπέρ πίστεως και πατρίδας.

Ηταν καιρός πλέον, Πανιερότατε, να εγκαταλείψετε το μέρος εκείνο στο οποίο περιβάλλεται με την έσχατη περιφρόνηση η θέληση του Κυπριακού λαού και να ηγηθείτε της κίνησης για την ελευθερία της δούλης πατρίδας μας.

Η πρόσκληση της ελευθερίας αυτής είναι ιερή υποχρέωση όλων μας και σεπτή παρακαταθήκη της ιστορίας της πατρίδας μας, το δε καθήκον των ηγετών των δούλων λαών είναι να περιβάλλονται, όταν η ανάγκη το καλέσει και τον ακάνθινο στέφανο για να χαλυβδώνουν με το μέγεθος της θυσίας τους, το φρόνημα του σκλάβου ανθρώπου.

Ο δρόμος τον οποίο χαράξατε, Σεβασμιότατε, είναι αντάξιος των αγώνων του ευγενούς αυτού λαού και το αίμα του Σώζου και των άλλων Κυπρίων γνωστών και άγνωστων, δεν θα αποβεί μάταιο. Τα πρόσωπα παρέρχονται, οι ηρωϊκές όμως στιγμές παραμένουν και εξυμνούνται από την Ιστορία, θα έχετε δε και σεις, Πανιερότατε, το δικαίωμα να αντικρύσετε στους ατελείωτους δρόμους της αιωνιότητας, με περήφανο το παράστημα τη σκιά του Κυπριανού, του Χρύσανθου, του Σώζου, ευτυχής διότι επράξετε το καθήκον σας.

Πανιερότατε,

Μη πτοηθείτε ούτε κάποια πικρία να καταλάβει τα στήθη σας εάν συναντήσετε πρόσκομμα στον τίμιο δρόμο σας. Παρά το πλευρό σας βρίσκεται άγρυπνη η Κυπριακή ψυχή, που αναβαπτίσθηκε μέσα στην ηρωϊκή αυτή πράξη σας, έτοιμη να ακολουθήσει σε κάθε θυσία.

Καλέστε όλους τους Κυπρίους που διαφωνούν και έχουν πλανηθεί, που ακολούθησαν καλή τη πίστει τον αγώνα σας, για να στεγασθούν όλοι υπό τις πτυχές της σημαίας που ανασηκώσατε και ως βαίνομεν όλοι ενωμένοι τον ανηφορικό δρόμο ο οποίος ασφαλώς θα μας οδηγήσει στην ελευθερία μας".

Στη συνέχεια μίλησε ο Ε. Πιτσιλλίδης εκ μέρους της επαγγελματικής οργάνωσης της πόλης που εξέφρασε πίστη και αφοσίωση στον αρχηγό, όπως αποκάλεσε τον Μητροπολίτη Κιτίου.

Ο Κιτίου λαμβάνοντας το λόγο κάλεσε το λαό σε ανυπακοή στους Νόμους

Το ίδιο έκαμε και λίγο αργότερα από τον εξώστη της Λέσχης "Ενωσις" όπου μίλησε.

Ο Κιτίου πήγε στη λέσχη συνοδευόμενος από χιλιάδες λαού που τραγουδούσε έξαλλος καθ' όλη τη διαδρομή.

Σύνοψη των όσων είπε ο Κιτίου παρέθεσε ο αστυνόμος Λεμεσού και αυτή περιλήφθηκε στην έκθεση του Σερ Ρόναλντ Στορρς προς τον υπουργό Αποικιών στις **20.2.1932**.

Είπε ο Κιτίου:

"Ελληνες αδελφοί,

Ευχαριστώ τον αντιδήμαρχο, τον Πρόεδρο της Εργατικής Συνομοσπονδίας και τον λαόν της Λεμεσού διά την μοι έκαμον υποδοχήν κατά την άφιξιν μου. Εν ονόματι του Θεού και λαού κηρύττω την Ενωσιν μετά της μητρός Ελλάδος και την ανυπακοήν και ανυποταξίαν εις τους ανόμους νόμος του ανηθίκου, φαύλου και επονειδίστου καθεστώτος όπερ καλείται "Αγγλικόν καθεστώς" και όπερ άρχει της Κύπρου άνευ ουδενός ανθρωπιστικού δικαιώματος, άνευ της συγκαταθέσεως μας, την συγκατάθεσιν ενός αξιοπρεπεστέρου και ικανωτέρου αυτών λαού. Ναι, η Αγγλία είναι μέγα Εθνος, αλλά δέον να γνωρίσωσιν ότι θα πέσωσι διότι κακομεταχειρίζονται τους άλλους λαούς, δεν γνωρίζουν πως να τους κυβερνήσωσι και τους θεωρούσι κτήνη.

Παρήλθεν ο καιρός καθ' ον μερικοί εν τω κόσμω λαοί είχαν άλλους υπ' αυτούς λαούς ως δούλους. Η Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία ήτις συνήθιζε να κυβερνά και βασανίζει τους πτωχούς έχει καταρρεύσει, και δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η βασιλεία των Αγγλων θα καταρρεύση επίσης μίαν ημέραν διότι είναι άτοιμος και ανήθικος. Μου εμέμφθησαν ότι υπήρξα ανακόλουθος

και ανειλικρινής, ο παρών δεν είναι καιρός προς απολογία. Θα απολογηθώ όμως ενώπιον των δώδεκα συναδέλφων μου και ενώπιον ολοκλήρου του λαού της Κύπρου, όταν θα ενωθώμεν μετά της Ελλάδος. Δεν θέλω να φαίνωμαι ως πρωτοπόρος, πρωτοπόρος θα είναι εκείνος, όστις θα πράξη τούτο δι' έργων. Κηρύττω την ανυπακοήν και ανυποταξίαν εις τους ανόμους νόμους του ανηθίκου, φαύλου και επονειδίστου αυτού καθεστώτος, προσκαλώ δε πάντα Κύπριον εις την λεωφόρον της θυσίας. Επέστη ο καιρός ίνα δείξωμεν εις τους ξένους άρχοντας ότι είμεθα λαός έχων εθνικά αισθήματα και μορφωμένος και ότι οφείλομεν να ζήσωμεν υπό την ελληνικήν σημαίαν.

Κάτω το φαύλον και αισχρόν καθεστώς.

Ζήτω η Ενωσις".

(Μεταγλώττιση)

"Ελληνες Αδελφοί

Ευχαριστώ τον αντιδήμαρχο, τον Πρόεδρο της Εργατικής Συνοσπονδίας και το λαό της Λεμεσού για την υποδοχή που μου έκαμαν, κατά την άφιξη μου. Στο όνομα του Θεού και λαού κηρύσσω την ένωση με τη μητέρα Ελλάδα και την ανυπακοή και ανυποταξία στους άνομους νόμους του ανήθικου, φαύλου και επονειδίστου καθεστώτος, το οποίο καλείται "Αγγλικό καθεστώς", και το οποίο κυβερνά την Κύπρο χωρίς κανένα ανθρωπιστικό δικαίωμα, χωρίς τη συγκατάθεση μας, τη συγκατάθεση ενός αξιοπρεπέστερου και ικανότερου από αυτούς λαού. Ναι, η Αγγλία είναι μεγάλο Εθνος, αλλά πρέπει να γνωρίζουν ότι θα πέσουν διότι κακομεταχειρίζονται τους άλλους λαούς, δεν γνωρίζουν πως να τους κυβερνήσουν και τους θεωρούν κτήνη.

Πέρασε ο καιρός κατά τον οποίο μερικοί στον κόσμο λαό είχαν άλλους υπό αυτούς λαούς, ως δούλους. Η Ρωμαϊκή αυτοκρατορία η οποία συνήθιζε να κυβερνά και βασανίζει φτωχούς έχει καταρρεύσει και δεν υπάρχει αμφιβολία ότι και η βασιλεία των Αγγλων θα

καταρρεύσει επίσης μια μέρα, διότι είναι άτιμη και ανήθικη. Με επέκριναν ότι υπήρξα ανακόλουθος και ανειλικρινής. Ο παρών χρόνος δεν είναι προς απολογία, θα απολογηθώ όμως ενώπιον των δώδεκα συναδέλφων μου και ενώπιον ολόκληρου του λαού της Κύπρου, όταν θα ενωθούμε με την Ελλάδα. Δεν θέλω να φαίνομαι ως πρωτοπόρος, πρωτοπόρος θα είναι εκείνος ο οποίος θα το πράξει αυτό με έργα. Κηρύσσω την ανυπακοή και ανυποταξία στους άνομους νόμους του ανήθικου, φαύλου και επονεϊδιστου αυτού καθεστώτος, προσκαλώ δε κάθε Κύπριο στη λεωφόρο της θυσίας. Εφθασε ο καιρός να δείξουμε στους ξένους άρχοντες ότι είμαστε λαός που έχει εθνικά αισθήματα και μορφωμένος και ότι οφείλουμε να ζήσουμε υπό την ελληνική σημαία. Κάτω το φαύλο και αισχρό καθεστώς. Ζήτω η ένωση"

Ο Ν. Κλ. Λανίτης στις αναμήσεις του λέγει ότι ο Νικόδημος Μυλωνάς χρησιμοποίησε και τις πιο κάτω θερμές φράσεις:

"Μας λέγουν ότι είμεθα αδύνατοι και μαχόμεθα κατά δυνατών, ότι είμεθα ολίγοι και μαχόμεθα κατά πολλών. Τι προς ημάς; Τριακόσιοι ήσαν οι μαχηταί των Θερμοπυλών... Μαχόμεθα υπέρ της δικαιοσύνης και της αδικίας... Ο Θεός ευλογεί το έργο μας... Εις τας φλέβας μας ρέει το αίμα των μαχητών του Μαραθώνος, το αίμα του Βυζαντίου, το αίμα του 21..."

(Μεταγλώττιση)

"Μας λένε ότι είμαστε αδύνατοι και μαχόμαστε εναντίον δυνατών, ότι είμαστε λίγοι και μαχόμαστε εναντίον πολλών. Τι είναι για μας. Τριακόσιοι ήταν οι μαχητές των Θερμοπυλών... Μαχόμαστε υπέρ της δικαιοσύνης και της αδικίας... Ο Θεός ευλογεί το έργο μας... Στις φλέβες μας ρέει το αίμα των μαχητών του Μαραθώνα, το αίμα του Βυζαντίου, το αίμα του 21..."

Στη συνέχεια μίλησε και ο παραιτηθείς

βουλευτής Ν. Κλ. Λανίτης ο οποίος είπε ότι εκείνη τη στιγμή γινόταν πραγματικός βουλευτής του Κυπριακού λαού.

Στη συγκέντρωση μίλησε και ο Ν. Κλ. Λανίτης ο οποίος "κατ' απαίτησιν του πλήθους εδήλωσεν με τον ρητορικώτατον τρόπον του την πίστιν του εις τον αγώνα της Ελευθερίας και ότι είναι στρατιώτης μικρός, αλλά πιστός και τίμιος της ιδέας την οποίαν είχε πάντοτε αρχηγόν του".

Τέλος ο Λανίτης διαβεβαίωσε το λαό ότι "από τη στιγμή εκείνη γινόταν πραγματικός βουλευτής του".

Μίλησε ακόμα και ο δικηγόρος Ζήνων Ρωσσίδης που είπε σύμφωνα επίσης με την "αλήθεια" ότι "είναι ανάξιον ελληνικού λαού, αλλά και απλού ανθρώπου ν'ανέχεται να τον μεταχειρίζονται οι Εγγλέζοι ως ζώα":

Πρόσθεσε:

"Αυτό το αντελήφθη από την εργασίαν την οποίαν είχα την τιμήν να διεξάγω εις το Λονδίνον υπέρ της πατρίδος μου και σας διαβεβαιώ ότι είναι αληθέστατον".